

Anvisning för öppen tillgång till vetenskapliga publikationer

Denna anvisning redogör för hur vetenskaplig publicering med öppen tillgång ska genomföras i enlighet med Vinnovas allmänna villkor § 7.1.

Bakgrund

Att resultat från offentligt finansierad forskning och utveckling finns fritt tillgänglig för alla är en viktig grund för innovation. När resultaten ligger låsta i tidskrifter med höga prenumerationsavgifter saknar många aktörer tillgång till den senaste forskningen. Detta leder till att exempelvis mindre företag och innovativa start-ups får svårt att hålla sig uppdaterade, myndigheter har inte tillgång till de senaste rönen inom sitt verksamhetsområde och lärosäten eller forskningsinstitut med mindre resurser får sämre överblick. Som konsekvens av detta sker utveckling och innovation inte baserat på de senaste rönen, med risk för dubbelarbete och sämre fungerande lösningar. För att öppna upp för innovation med bättre förutsättningar verkar därför Vinnova för en övergång till öppen tillgång till vetenskapliga publikationer, något som ger förutsättningar för att resultat ska komma till största möjliga nytta.

Vinnova är en del av Coalition S¹, ett internationellt nätverk av forskningsfinansiärer som verkar för att vetenskapliga artiklar som baseras på offentligt finansierad forskning ska finnas fritt tillgängliga. Vinnovas anvisning följer principerna i den plan (Plan S), som utarbetats av nätverket.

Samverkan sker även nationellt med andra svenska forskningsfinansiärer samt med lärosätena. Bland annat förs samtal kring hur långsiktig finansiering av öppen tillgång till vetenskapliga artiklar ska ske. I relevanta fall kommer Vinnovas anvisning att uppdateras i enlighet med överenskommelser inom sådan samverkan.

I budgetpropositionen 2019² angav regeringen att vetenskapliga publikationer som tagits fram med offentliga medel senast från och med 2020 ska bli öppet tillgängliga direkt då de har publicerats. De framhöll även behovet av att lärosäten och forskningsfinansiärer tar gemensamt ansvar för att verka för att den nationella målbilden för öppen tillgång uppfylls.

¹ <https://www.coalition-s.org/>

² Prop. 2019/20:1 Utgiftsområde 16, s.247

Sammanfattning av Vinnovas anvisning för öppen tillgång till vetenskapliga publikationer

Anvisningen gäller vetenskapliga artiklar. Vid publicering av vetenskapliga artiklar ska detta ske

- i öppet tillgängliga tidskrifter och på öppet tillgängliga plattformar;
- i transformativa tidskrifter eller i tidskrifter under transformativa avtal; eller
- i prenumerations-tidskrifter, under förutsättning att den slutliga publicerade versionen av artikeln eller en sakkunniggranskad och författargodkänd version av artikeln samtidigt, utan embargo, deponeras i ett öppet tillgängligt repositorium.

Publicering ska ske med öppen licens.

Projektparter kan under vissa förutsättningar få ersättning för kostnader som uppkommer i samband med publicering enligt denna anvisning.

Anvisningen innebär inte några ändringar angående vad som ska publiceras från ett projekt. Precis som tidigare står det fritt för projektparterna att avgöra huruvida detta ska ske. Anvisningen påverkar inte möjligheten att skydda resultat.

Anvisningen gäller inte publicering av data eller andra typer av publikationer, utan gäller enbart under vilka villkor som vetenskapliga artiklar ska publiceras.

Publikationer som omfattas av anvisningen

Denna anvisning gäller för publikation i vetenskapliga tidskrifter, konferensrapporter eller på plattformar för publicering, där det publicerande förlaget tillämpar sakkunniggranskning (peer review) av artiklarna innan de kan accepteras för publicering. Peer review är en vanligt förekommande process i syfte att granska vetenskaplig kvalitet, signifikans och originalitet i vetenskapliga artiklar. Andra typer av publikationer, till exempel monografier, bokkapitel, rapporter eller artiklar i fack- och andra tidskrifter som inte tillämpar sakkunniggranskning, omfattas inte av anvisningen.

Anvisningen gäller för publicering av vetenskapliga artiklar som är ett resultat från projekt med finansiering från Vinnova genom utlysningar som öppnar efter 1 januari 2021.

Projektparter som planerar att publicera i enlighet med anvisningen ansvarar för att det finns tillgång till den nödvändiga kompetens och stöd som behövs för att publicera med öppen tillgång.

Publiceringskanaler

Publicering ska ske på något av följande sätt:

1. Öppet tillgängliga tidskrifter och plattformar
Publicering kan ske i öppet tillgängliga tidskrifter och på öppet tillgängliga plattformar. Om det uppkommer kostnader för publicering i sådana kanaler kan dessa vara stödberättigande, se mer information under rubriken Kostnader.
2. Publicering i tidskrifter under transformativa avtal eller publicering i transformativa tidskrifter
Det nationella bibliotekskonsortiet, Bibsam³, har slutit ett antal så kallade transformativa avtal med olika förlag. Publicering med öppen tillgång i någon av de tidskrifter som omfattas av avtalen är förenlig med denna anvisning. Kostnaden för sådan publicering är avtalad med de lärosäten och institutioner som omfattas av avtalen, se mer information under rubriken Kostnader. I verktyget Journal Checker Tool⁴ finns det information om vilka tidskrifter som kan användas för publikation i enlighet med denna anvisning.
3. Parallellpublicering
Publicering i prenumerationstidskrifter är förenlig med anvisningen, under förutsättning att den slutliga publicerade versionen av artikeln eller en sakkunniggranskad och författargodkänd version av artikeln samtidigt, utan embargo, deponeras i ett öppet tillgängligt repositorium.

Öppen licens

Vetenskaplig publicering av artiklar ska publiceras med Creative Commons licens CC BY, en öppen licens som innebär att upphovsmannen tillåter andra att dela och bearbeta artikeln i vilket syfte som helst. Denna licens kräver att författaren omnämns vid spridning och att eventuella ändringar i den ursprungliga artikeln framgår⁵.

För att tydliggöra att artikeln ska publiceras med öppen licens kan följande text läggas in i manuskriptet:

This research was funded in whole or in part by Vinnova [Grant number]. For the purpose of Open Access, the author has applied a CC BY public copyright licence to any Author Accepted Manuscript (AAM) version arising from this submission.

Under förutsättning att bidragsmottagaren uttryckligen efterfrågar det och att denne ger godtagbara skäl härför, kan i undantagsfall publicering med Creative Commons CC BY-ND accepteras. I korthet innebär denna licens samma användningsvillkor som CC BY, men att bearbetningar inte får ske utan författarens tillåtelse, dvs. den som återanvänder artikeln får annars endast vidarepublicera exakt samma version av artikeln.

³ <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bibsamkonsortiet/bibsamkonsortiet.html>

⁴ [Journal Checker Tool: Plan S Compliance Validator](#)

⁵ Läs mer på <https://creativecommons.org/>

Innehåll som ägs av tredje man, exempelvis bilder och illustrationer, omfattas inte av kraven på öppen licens.

Kostnader

I de fall som publicering i enlighet med denna anvisning föranleder kostnader för en projektpart kan det utgöra en stödberättigande kostnad och ska redovisas under rubriken ”Övriga kostnader”. Det förutsätter att kostnaden är budgeterad för och uppkommer inom projekttiden. Kostnaden ska kunna styrkas på begäran av Vinnova.

Det finns för svensk del åtskilliga avtal för publicering i transformativa tidskrifter eller i tidskrifter under transformativa avtal, framförallt via det nationella bibliotekskonsortiet, Bibsam. Publicering i tidskrifter med sådana avtal innebär ingen extra kostnad, om den projektpart som artikelförfattaren tillhör ingår i avtalet.

Kostnader för publicering i så kallade hybridtidskrifter är inte stödberättigande, dvs. tidskrifter som är prenumerationsbaserade och där författaren eller institutionen kan betala en avgift för att låsa upp artikeln så att den blir öppet tillgänglig.

Uppföljning och sanktioner

Projektpart ska i samband med slutrapportering av projektet redovisa om publicering har ägt rum och om det i sådana fall har skett med öppen tillgång i enlighet med denna anvisning. Enligt Vinnovas allmänna villkor⁶ ska projektpart även efter att projektet upphört tillhandahålla uppgifter i enlighet med Vinnovas anvisningar och förfrågningar, dock högst tre gånger inom tio år från dagen då slutrapporten ska vara inlämnad. Vinnova kan således kräva att projektpart även efter slutrapport tillhandahåller uppgifter som visar att eventuell vetenskaplig publicering av har skett i enlighet med denna anvisning.

Utöver projektvis uppföljning avser Vinnova även att följa upp avsteg från denna anvisning löpande på en mer central nivå. För det fall att det uppdagas att denna anvisning inte följs kommer Vinnova att vidta skäligen åtgärder. Vad som anses vara skäligen åtgärder kommer att avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

Mer information

För dig som är verksam vid ett lärosäte finns mycket information att hämta vid lärosätets bibliotek, där det finns databaser och personal som kan ge praktisk hjälp och rådgivning kring frågor som rör öppen tillgång till vetenskapliga publikationer. Ta kontakt med ditt lärosäte för information om hur du ska gå till väga för att publicera med öppen tillgång.

Kungliga biblioteket samordnar på regeringens uppdrag införandet av öppen tillgång till vetenskapliga publikationer. Mer information finns på deras [webbplats om öppen tillgång till vetenskapliga publikationer](#).

⁶ § 1.4 i Vinnovas allmänna villkor för bidrag – 2021 EN PROJEKTPART respektive § 1.5 i Vinnovas allmänna villkor för bidrag – 2021 FLERA PROJEKTPARTER